

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.884.060 у Одеському
державному університеті
внутрішніх справ
(65014, м. Одеса, вул. Успенська, 1)

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Завгородньої Юлії Степанівни – на дисертацію Капуляка Віталія
Петровича «Правове та організаційне забезпечення запобігання
правопорушенням, що вчиняються дітьми», поданої на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертації. Правопорушення, у тому числі злочинність, є одним з найбільш серйозних соціальних проблем, що супроводжують людство протягом його історії. Ці явища мають негативний вплив на суспільство у різних аспектах. Правопорушення порушують стабільність та безпеку суспільства; підривають довіру між людьми та владою. Коли закони порушуються безкарно, це створює враження безнадійності та беззаконня, що може призвести до зростання соціального конфлікту та неповаги до системи правосуддя.

Правопорушення відбиваються на економіці суспільства. Вони призводять до втрати матеріальних цінностей, збитків підприємствам та негативно позначитися на інвестиціях та розвитку. Крім того, правопорушення створюють загрозу для фундаментальних цінностей та норм, на яких ґрунтується суспільство, такі як справедливість, рівність та повага до прав і свобод кожної людини.

Саме тому протидія злочинності та правопорушенням є важливим завданням для забезпечення стабільності, безпеки та процвітання суспільства. Розв'язання цього завдання вимагає комплексного підходу, включаючи ефективну правову систему, соціальні програми, правоохоронну діяльність, а також формування поваги до закону і прав людини.

Водночас, особливої уваги в аспекті виконання вказаного завдання, потребує питання запобігання цим негативним явищам і, зокрема, правопорушенням. При цьому, важливий акцент має бути зроблений на тих правопорушеннях, що вчиняються дітьми.

Діти, як найбільш вразлива частина суспільства, потребують особливої уваги та захисту від можливого втягнення у протиправну діяльність. Виконанням цього завдання повинні займатися як державні, так і громадські структури, спрямовуючи зусилля на формування у дітей позитивних життєвих цінностей, розвиток соціальних навичок, а також створення сприятливих умов для їхнього фізичного та психологічного здоров'я.

Подолання правопорушень серед дітей вимагає системного підходу та спільних зусиль усіх членів суспільства, але цей процес має здійснюватися на науково обґрунтованих положеннях, що і визначає актуальність дослідження.

Піднята проблематика постійно перебуває в центрі уваги вітчизняних дослідників, хоча, слід наголосити, що роботи науковців мають різногалузеву спрямованість та стосуються профілактики окремих категорій правопорушень, у тому числі й тих, що вчиняються дітьми. Загалом, не зважаючи на постійну увагу науковців до означеної проблематики, її перманентний характер обумовлює важливість систематичного її вивчення.

Таким чином, наведене визначає актуальність тематики профілактики правопорушень, які вчиняються дітьми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до :

- Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 (відповідає цілі «сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях»);

- теми наукових досліджень Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (реєстраційний номер 0123U103538);

- теми науково-дослідної роботи факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення прав і свобод особи в умовах транзитивного суспільства: сучасний вимір» (реєстраційний номер 0123U103760);

- теми інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні» (реєстраційний номер 0123U103716).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Автор дисертації глибоко досліджує правові та організаційні аспекти запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, базуючись на сучасних наукових підходах та доктринах. Розглянуто широкий спектр наукових робіт і законодавчих актів, що підтверджує фундаментальність дослідження.

У роботі проведено детальний аналіз статистичних даних щодо правопорушень, які вчиняються дітьми. Це дозволяє оцінити реальну

ситуацію і визначити ефективність існуючих механізмів запобігання. Емпіричні дані представлені чітко та з розгорнутими висновками.

Використана в дисертації методологія є адекватною цілям дослідження. Застосовані методи, підходи та принципи є обґрунтованими та сприяють отриманню достовірних результатів.

Рекомендації, сформульовані в дисертації, мають високу практичну цінність для органів державної влади, освітніх установ та організацій, що працюють з дітьми. Запропоновані заходи можуть бути ефективно впроваджені для зниження рівня дитячої злочинності.

Висновки дисертації логічно витікають з проведеного аналізу та досліджень. Вони є обґрунтованими та підкріплені фактичним матеріалом, що додає їм вагомості.

Таким чином, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій у дисертації є високим, що свідчить про її значну наукову і практичну цінність.

Наукова новизна одержаних результатів. Цілком слушно автором дисертації відзначається, що «дисертація є однією з перших робіт, у якій системно висвітлено проблематику правового та організаційного аспектів запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми та визначено напрями підвищення ефективності профілактичної діяльності з наданням низки рекомендацій з удосконалення національного законодавства» (с. 19 дисертації).

Окремо відзначимо, що дисертантом обґрунтовано розуміння запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, як цілеспрямованої діяльності, що має державно-владний характер, метою якої є забезпечення правопорядку шляхом впливу на фактори ризику правопорушень та яка здійснюється у межах повноважень, що визначені законом. Так, слід погодитись з тим, що ця дефініція дозволяє визначити основними суб'єктами запобігання правопорушенням дітей органи правопорядку та органи й служби (створені державою чи органами

місцевого самоврядування) у справах дітей, а також розмежувати суб'єктів запобігання правопорушенням дітей від інституцій, що залучаються до виконання окремих завдань профілактики правопорушень (с. 19 дисертації).

На окрему згадку заслуговує і обґрунтування автором розгляду системи профілактики правопорушень дітей через виокремлення підсистем: нормативної (що являє собою сукупність юридичних норм і принципів, які регулюють суспільні відносини щодо виявлення факторів правопорушень та впливу на ці фактори з метою збереження правопорядку), інституційної (що являє собою сукупність органів публічної влади, служб та установ, які є суб'єктами профілактичної діяльності); функціональної (що становить саму діяльність суб'єктів профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми) з акцентом на тривієвості нормативної підсистеми (с. 19-20 дисертації).

Згадаємо також виокремлення та дескрипцію організаційного (спрямований на нормативно-правове регулювання загальних засад профілактичної діяльності, визначення суб'єктного складу та його функцій (завдань) тощо) і тактичного (спрямований на нормативно-правове регулювання окремих аспектів профілактичної діяльності, зокрема, проведення окремих профілактичних заходів, процесуальних дій тощо) напрямів удосконалення профілактики правопорушень дітей та надання низки пропозицій з удосконалення національного законодавства у сфері запобігання правопорушенням дітей.

Наукова і практична цінність дисертації полягає у тому, що сформульовані автором положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

— науково-дослідній роботі — для вивчення окремих аспектів запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 02.04.2024);

– освітній – в освітньому процесі при підготовці курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.03.2024);

– правозастосування – для удосконалення діяльності підрозділів ювенальної превенції щодо запобігання правопорушенням, які вчиняються дітьми;

– правотворчість – для удосконалення національного законодавства в сфері організаційно-правових аспектів профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми.

У додатках до дисертації додано вказані акти впровадження.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях. Здобуті автором наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, повною мірою викладені в опублікованих працях дисертанта, згідно з чинними вимогами.

Основні теоретичні положення і висновки дослідження відображено у 7 наукових працях, з яких: 4 – статті у наукових фахових виданнях України, 1 – наукова стаття у періодичному юридичному виданні іноземної держави, 2 – матеріали наукових заходів.

Анотація відповідає змісту дисертаційного дослідження, відображає основні її положення і результати дослідження.

Дотримання академічної доброчесності. Аналіз дисертаційного дослідження вказує на те, що запозичення, використані у роботі, належним чином оформлені. Можна констатувати дотримання дисертантом академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи дисертацію Капуляка Віталія Петровича, вкажемо також на окремі дискусійні положення:

1. Хоча дисертант детально аналізує низку нормативно-правових актів (закони та підзаконні правові акти), що регулюють суспільні відносини у сфері запобігання адміністративним та кримінальним

правопорушенням, деякі з них не були належно критично оцінені з огляду на їх ефективність та практичне застосування. Важливо розуміти, що зміни однієї норми впливають на реалізацію інших норм, виходячи з системного характеру законодавства.

2. На нашу думку, у роботі недостатньо висвітлено питання щодо взаємодії між різними державними органами та інституціями у сфері запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, що є доволі важливим, виходячи зі складності означеної проблеми. Саме спільна діяльність органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства дозволить досягти бажаних результатів у вирішенні питання профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми.

3. Хоча у роботі і наводиться низка емпіричних даних, вважаємо, що необхідно було залучити до аналізу ще більш широкий масив даних щодо дитячої злочинності, що дозволило б висвітлити проблему через більш широкий контекст.

4. У дисертації не приділено увагу детальній характеристиці економічних та соціальних чинників, що впливають на рівень дитячих правопорушень, та їхній вплив на ефективність профілактичних заходів.

Однак, ці зауваження мають дискусійний характер і не зменшують значимість проведеного дисертантом дослідження.

Висновок. Дисертаційне дослідження містить нові наукові положення, які отримані особисто автором та розв'язують важливе науково-прикладне завдання профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми, що є внеском у розвиток вітчизняної правничої науки.

Зміст дисертації Капуляка Віталія Петровича «Правове та організаційне забезпечення запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми» відповідає існуючим вимогам порядку присудження ступеня доктора філософії, а також вимогам до оформлення дисертації, а

її автор – Капуляк Віталій Петрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доцент кафедри теорії та історії держави
та права, конституційного права
і прав людини Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
доцент

Юлія ЗАВГОРОДНЯ

